

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 531
gp@zagovornik-rs.si

Povzetek poročila Sveta Evrope:

Varni v šoli: odziv izobraževalnega sektorja na nasilje zaradi spolne usmerjenosti, spolne identitete oz. spolnega izraza ali spolnih značilnosti v Evropi, 2018¹

Namen poročila je raziskati, na kakšen način države članice Sveta Evrope naslavljajo in preprečujejo nasilje zaradi **spolne usmerjenosti, spolne identitete oz. spolnega izraza ali spolnih značilnosti**² (v nadaljevanju: **SUIIZ**) v evropskih šolah, ter pripraviti priporočila za izobraževalni sektor.

1. Razsežnost in posledice nasilja zaradi SUIIZ v izobraževanju

Nasilje zaradi SUIIZ je oblika nasilja na podlagi spolne usmerjenosti, spolnega izraza ali spolnih značilnosti. Pojavlja se v obliki psihološkega, fizičnega in spolnega nasilja, ki se dogaja tako znotraj šole kot v njeni okolici ali na spletu. Kot pri ostalih oblikah nasilja tudi slednje negativno vpliva na psihično in fizično zdravje žrtev, storilcev in opazovalcev ter lahko vodi v tesnobo, osamljenost, stres, doseganje nižjih akademskih uspehov, povečanje verjetnosti za kriminalna dejanja in oteženo vzpostavljanje intimnih razmerij.

2. Ključne ugotovitve v zvezi s pojavnostjo nasilja zaradi SUIIZ v izobraževanju

- Nasilje zaradi SUIIZ je bilo prisotno v vseh državah članicah Sveta Evrope, ne glede na njihovo družbeno-ekonomsko, kulturno ali politično ozadje.
- O tovrstni obliki nasilja je poročalo 47 % LGBTI učencev oz. študentov v Belgiji, 23 - 26 % na Nizozemskem, **43 % v Sloveniji** in 67 % v Turčiji.
- Verbalno nasilje in ustrahovanje predstavljata prevladujoči obliki nasilja zaradi SUIIZ.
- Transspolne učenke in učenci ter istospolno usmerjeni učenci poročajo o najvišjih stopnjah nasilja zaradi SUIIZ.
- O nasilju zaradi SUIIZ poročajo tudi učenci, ki se ne opredeljujejo kot LGBTI – npr. v Angliji je 61 % učencev poročalo o izkušnji nasilja zato, ker jih je storilec prepoznal kot predstavnike LGBTI skupnosti, kljub temu, da se sami ne identificirajo z njo.
- Večina nasilja zaradi SUIIZ še vedno ostaja neprijavljenega (v Združenem kraljestvu 45 % učencev srednjih šol ne zaupa nikomur, da so žrtve nasilja zaradi SUIIZ).

---

¹ Celotno besedilo poročila Safe at school: Education sector responses to violence based on sexual orientation, gender identity/expression or sex characteristics in Europe, 2018, v angleškem jeziku je dostopno na: <https://rm.coe.int/prems-125718-gbr-2575-safe-at-school-a4-web/16809024f5>

² Spolna usmerjenost se nanaša na privlačnost intimnih partnerjev glede na njihov spol. Spolna identiteta se nanaša na individualno izkušnjo spola vsake osebe, ki pa se ne ujema nujno s spolom, dodeljenim ob rojstvu. Spolni izraz se nanaša na vidno zunanje izražanje spolne identitete (npr. z oblačili, ličili, frizuro, mimiko). Spolne značilnosti so prirojene variacije značilnosti, ki se lahko razlikujejo: notranje in/ ali zunanje genitalije, kromosomi in/ ali hormonska zgradba, za katere ni nujno, da se ujemajo z družbenimi in medicinskimi pričakovanji. Več na spletnem mestu: <http://transakcija.si/2017/03/13/slovar-izrazov/>

3. Odzivi izobraževalnega sektorja na nasilje zaradi SUIIZ

V zadnjem desetletju se je zavedanje in prepoznavanje nasilja zaradi SUIIZ v izobraževanju opazno izboljšalo, vključno s prizadevanji za preprečevanje in naslavljanje le-tega. V 12 državah članicah Sveta Evrope je še vedno zaznati pomanjkljivo naslavljanje nasilja zaradi SUIIZ v izobraževanju.

Če želimo doseči učinkovit odziv izobraževalnega sektorja na nasilje zaradi SUIIZ, naj bo ta vključujoč in kulturno občutljiv, usmerjen v učence in prilagojen različnim starostnim skupinam. Ključnega pomena je, da pristop temelji na pravicah, podpiranju spolne enakosti in obenem upošteva različne spolne identitete in izraze.

4. Priporočila za naslavljanje in preprečevanje nasilja zaradi SUIIZ v izobraževanju

Priporočila, ki lahko pomagajo državam članicam Sveta Evrope pri doslednejšem upoštevanju dolžnosti, ki jim jo nalagajo Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in ostali mednarodni dokumenti:

- a) sistematično spremljanje nasilja zaradi SUIIZ,
- b) sprejetje celovitih strategij za preprečevanje in naslavljanje nasilja zaradi SUIIZ,
- c) šolski kurikulumi, ki zagotavljajo dejanske in nepristranske informacije o raznolikosti spolnih usmeritev in spolov - v ta namen ga je priporočljivo ponovno pregledati in se prepričati, ali je temu res že tako,
- d) zagotoviti podporo in usposabljanje (vključno z vodenjem in finančnimi sredstvi) za učitelje in drugo pedagoško osebje o nasilju zaradi SUIIZ,
- e) zagotoviti ustrezno podporo in zaščito za žrtve nasilja zaradi SUIIZ ter poskrbeti za odpravo slednjega,
- f) zagotoviti dostop do informacij o enakosti in načelu nediskriminacije za vse, vključno z diskriminacijo na podlagi spola, spolne usmerjenosti, spolne identitete in spolnih značilnosti,
- g) povezovanje s civilno družbo z namenom ozaveščanja ter izmenjave znanja in izkušenj na področju nasilja zaradi SUIIZ,
- h) sistematična evalvacija odziva na nasilje zaradi SUIIZ, ki naj vključuje oceno ustreznosti in učinkovitosti odziva in preverjanje, ali je le-ta dosegel zaželen učinek.

5. Primeri dobrih praks v obdobju 2007 - 2017 pri naslavljanju in preprečevanju nasilja zaradi SUIIZ na področju izobraževanja

- 32 držav članic Sveta Evrope, kot tudi Kosovo, je sprejelo zakone in politike, ki naslavlajo vprašanje spolne usmerjenosti v izobraževanju,
- 24 držav članic je sprejelo zakone in politike, ki naslavlajo vprašanje spolne identitete v izobraževanju,
- v 26 državah članicah je v kurikulum vključena tudi spolna raznolikost,
- 24 držav članic zagotavlja oz. so pričele zagotavljati usposabljanja in podporo učiteljicam in učiteljem ter ostalemu pedagoškemu osebju pri naslavljanju spolne usmerjenosti in spolne identitete,
- 16 držav članic zagotavlja oz. so pričele zagotavljati podporo študentom, ki so bili žrtve nasilja zaradi SUIIZ ali je le-to nanje kakorkoli vplivalo,
- v 22 državah članicah je izobraževalni sektor v partnerskem odnosu s civilno družbo naslovil nasilje zaradi SUIIZ,
- v 11 državah članicah so nasilje zaradi SUIIZ spremljali in ovrednotili ustreznost odzivov nanj.